

05

A

583

B. C. D!
DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
DE
DELIQVIO
SOLARI

tempore passionis Christi,

Quam
In florentissima Academia Wittebergensium,
divinâ adjuvante gratiâ,

PRÆSES

M. MATTHIAS Fleischer /

Tribellâ Lusatus,

RESPONDENS

HIERONYMUS BOCCIUS,

Erff, Thur.

*Eruditorum placida ventilationi
subjiciunt,*

In Auditorio Minori,

Ad D. 27.

An. M. DC. LXIX.

WITTEBERGÆ,
Imprimebat JOHANNES HAKE.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE

DELLIO SOLARI

tempore pastorem Christi

in Germania

M. M. A. T.

05 A 583

THEOLOGIAE DOCTRINA

in Auditorio

ANNO 1717

PITZBERG
Johannes Johannes Halle

A & Q!

Um multa alia de Eclipsi
Solis tempore passionis Christi
in disceptationem venire pos-
sunt, tum non injucunda, nec
infructuosa quæstio est, utrum
naturalis ea, an verò supernatu-
ralis ac miraculosa fuerit? In-
qua decidenda dum aliquid operæ consumere insti-
tuo, non morabor eos magnoperè, qui vel rem ipsam
in dubium vocant, vel certè pro vero deliquio illud,
quo de dicere ingredior, habere nolunt. Enimverò
major apud me Dionysij illius, cujus inter alia scri-
pta epistolæ nonnullæ circumferuntur, quicumque
tandem fuerit, hâc quidem in parte autoritas est, quâ
ut falsitatis vel imposturæ nomine suspectus mihi vi-
deri possit. Ita verò ἀυτόπτης ille epistola 7. ad Poly-
carpum Episcopum, secundum translationem Am-
brosii Florentini, Parisiis editam anno 1555. p. 190. in
hanc rem differit: *Quid de illo, qui tempore crucis do-
minicæ factus est, Solis defectu, dicturus es? Erasmus tunc
ἄβο (de Apollophane Philosopho gētili loquitur) apud
Heliopolim, amboq; simul incidentem mirabiliter Soli Lu-
na globum not abamus. (non enim ejusce conjunctionis tūc
aderat tempus) ipsamq; rursus ab hora nona ad vesperam*

A 2

ad

ad Solis diametrum *supra naturā vires restitutam*. Et
rursus epistola ii. ad Apollophanem ipsum p. 210. In
Heliopoli, ait, *tū quidem penē mihi coarvus, & ego quinque*
& viginti serē annorum tempus evolvens; unā moran-
tes constiteramus, cum feria quadam sextā & horā etiam
penē sextā Sol horribilibus subito est obsitus tenebris, Lu-
na ipsum intercurrentē. Ac paulō post: Offusi tene-
bris ipsi eramus, orbem Solis undiquaque & ex aquo occu-
pante caligine, & posteaquam repurgatio restitutioq; fa-
cta est, luna ad Solis diametrum conversa aufugit. Hæc
Dionysius. Qui si adhuc indignus videatur, cui fidem
tuto adhibere possimus, prædeat modò in lucem te-
stimonium Phlegontis Tralliani, quod apud Eusebi-
um Cæsariensem in Chronico ad annum Christi 33.
legimus. *Quartò, egregius ille, vel ipsius Eusebii e-*
logio, Olympiadum supputator inquit, anno ducente-
sima secunda Olympiadis (cujus finis connectitur cum
an. P. Jul. 4746. hoc est Christi vero 35. sed Dionysia-
no 33. quò passus ac crucifixus est Dominus) magna
& excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defe-
ctio Solis est facta. Dies horā sextā ita in tenebrosam
noctem versus, ut stellæ cælo visæ sint, terraq; motus in
Bithynia Nicena urbū multas ades subvertit. Idem e-
tiam apud Origenem citatur, Tract. 35. in Matthæ-
um, & contra Celsum lib. 2. Ad hæc Romanos istud
deliquium relatam in archivis suis habuisse, è Tertul-
liani apologetico cap. 21. discimus: & Lucianum
Presbyterum Antiochenum ac Martyrem, pro ad-
struenda veritate inusitati spectaculi, ad annales ipso-
rum gentilium provocasse accepimus. Sed non
attinet, plures hujus generis adducere testes; in qui-
bus subesse possit vel levisissima erroris suspicio, eam
habea-

habeamus sanctos Evangelistas, testes illos omni ex-
 ceptione majores, idem planè commemorantes. Sic
 enim Matthæus cap. XXVII. v. 45. *A sexta autem hora*
tenebræ factæ sunt super universam terram usque ad ho-
ram nonam. Et Marcus cap. XV. v. 33. *Cum verò facta*
esset hora sexta, tenebræ ortæ sunt super totam terram
usque ad horam nonam. Lucas denique modum præ-
 terea disertè inculcans cap. XXIII. v. 44. 45: *Erat au-*
tem ferè hora sexta. Et tenebræ factæ sunt super totam
terram usque ad horam nonam. Et obscuratus est Sol.
 Scio equidem, non defuisse, qui propter vocabulum
 εὐκλειᾶς, quòd in textu reperitur, ad Eclipses spurias
 hanc nostram reculerint, quasi vel ob interceptas
 crassiores nubes, vel cineres è terra ejectos Sol appa-
 rere desierit. Sed sine dubio falsa illa sententia est,
 nec in prædicta voce quicquam præsidii invenit, cum
 non Plutarchus tantum, sed Ptolemæus etiam,
 τὰς ἐκλειψίδας Luminarium cœlestium frequenter 'εὐκλει-
 σίδος' nominet. Quapropter mitto hæc, & ad in-
 stitutum accedo, paucis inquisiturus, qualis illa Ecli-
 psis in Solè fuerit, quam eo ipso tempore, quo pas-
 sus est Salvator mundi, accidisse certissimum est. Et
 ut in limine statim expromam, quod ego sentio,
 quodq; evidentissimè probaturus sum in posterum,
 esto hæc unica.

THESIS.

Eclipsis Solis tempore passio-
 nis Christi non naturalis fuit,

A 3

sed

sed supernaturalis ac miraculosa.

§. In explicanda hac propositione non occupabor, cum & notissimi termini sint, & res ipsa quoque confirmatione potius, quàm expositione indigeat. Itaque de argumentis dispiciam, quibus assertioni meæ fidem facere possim. Quanquam autem benè multa in promptu habeam, plura etiam apud auctores inveniam: tamen non omnia jam nunc attingam, sed ea solùm persequare, quibus præ cæteris plurimum roboris inesse existimo. Quod ut commodius fiat, nonnullas hypothesen in antecessum præmittam, & explicabo, ut eò faciliorem deinceps habeam, quam in me semel suscepi, *α τὸ δειξίω.*

PRIMA HYPOTHESIS.

Eclipsis Solis per naturæ ordinem non tempore oppositionis, sed conjunctionis luminarium accidit.

§. I. Si per Eclipsin Solis quæcumq; occultationem intelligerem, qua se subducere Sol oculis nostris, live in totum, live ex parte, etiam naturali lege, potest; rem nullo modo probabilem, imò falsam planè aggrederer. Nam & cum occidit Sol ipso oppositionis vel plenilunii tempore, visum nostrum fugit,

git, & per nubium craslitiam, cum paulò ante appa-
reret, sæpenumerò è conspectu tollitur. Præterea
avium turmas, ad temporis licet exiguam moram, lu-
men Solis quandoq; avertere videmus, & per cine-
rum copiam, quos montes evomuerant, plus vice
simplici testum fuisse Solem, ex historia compertum
habemus. Postremò Mercurius quoque, adhibito
Telescopio, in Sole visus quandam ejus particulam
occultare solet: neque implicat, idem aliquando fa-
ctum fuisse à Venere. Sed hæc atq; similia nihil in
præsenti curo, de vero deliquio loquens, quòd Sol
supra Horizontem loci jam elevatus, cælo sereno, &
aère à cineribus ejusmodi omnibus vacuo, ad sen-
sum, nè quidem Telescopio munitum, subito pati
videretur, magis magisq; respectu nostri decrescere
lumine. Qua in re multa veteres, antequam vera
causa inventa esset, nugatos fuisse constat. Solem
abhorrentem à sceleribus hominum cohibere lumē,
& ad alios transmittere, communi plerorumque cō-
sensu firmata fabula erat, tantas in animis gentilium
radices agens, ut ex oriente defectu, totius mundi ru-
inam vel imminere, vel certè jam appropinquare va-
no metu perculsi crederent. Neque simpliciores
modò non perspiciebant verum, sed & philosophis
antiquioribus hïc aqua hærebat. Xenophanes solem
extingvi putabat, aliùmq; deinde renasci. Heracli-
tus docebat cavam lucidamq; partem scaphæ solaris
sursum revolvi, & obscuratam se nobis sistere. Ac
relicta fermè res in dubio fuit, donec cum Anaxago-
ra Thales opacam lunam solem subeuntem, lumen
intercipere animadverteret, quò minus ad oculos
nostros perveniat. Hanc enim verissimam esse sen-

ten-

tentiam ; eventus pariter ac prædictiones tot seculorum ad novilunia restrictæ comprobantur hæcenus , ut nemo sanus ea de re amplius dubitare possit.

§. 2. Quod si solem subire Luna, apparentem in eo Eclipsin effectura, debet ; tempore oppositionis, vel plenilunii, secundum consuetum naturæ cursum, nullum Solis deliquium contingere posse, perspicuum est. Lunam enim illo ipso tempore Solem inter & oculum nostrum intercipi tantum abest, ut maximè omnium, ac per integros centum & octuaginta gradus sub Zodiaco, atque adeò per semicirculum ab illo distet, oculo nostro cum terra inter utrumque luminare medium occupante locum. Contra, si cum Sole conjungatur in uno cœli loco, nec latitudo ejus visa ad tempus Syzygiæ visæ excedat aggregatum semidiametrorum visualium ; eclipsin Solis, saltem in aliquo loco telluris, apparere planè necessarium est.

SECUNDA HYPOTHESIS.

Eclipsis Solis naturalis etsi totalis sit, non tamen universalis esse potest.

§. 1. Non idem in Mathesi sunt, Eclipsis totalis & universalis, sicut nec partialis eadem est atque particularis Eclipsis ; sed sunt distincti termini, significantes ea, quæ accuratè quoque distingui debent.

Ac

Ac totalis quidem Eclipsis ex parte luminaris eclipsae
si ita dicitur: universalis verò ex parte hemisphaerii
terrestris eclipsin percipientis. Itaque totalem illam
Astronomi vocant, secundum quam totus discus
luminaris apparens obscuratur: eandemque opponunt
partiali, in qua non nisi pars disci luminaris, licet
jam maxima adsit pro illo tempore obscuratio, deficere vi-
detur. Sed universalem eclipsin appellant, quae in omni-
bus locis hemisphaerii terrestris, cujus quidem ratione
conspicuum est luminare, sive diurni, sive nocturni,
(pro varietate scilicet ipsorum luminarium) simul
sub eadem quantitate observari potest. Huic oppo-
nitur Particularis, quae non ubique locorum ejusdem
hemisphaerii, sed in certis tantum partibus illius con-
spicitur.

§. 2. Horum terminorum usus iste, atque haec
applicatio peropportuna est, ut sciamus lunam mo-
dò totam, modò ex parte deficere, deliquiumque ejus-
modi, qualecunque ac quantum sit, semper univer-
sale existere. In sole verò non per omnia par ratio
est. Quanquam enim citra omnem controversiam,
& testante experientia certa pars solis, etiam valde
notabilis, quaeque excedat dimidium disci, à luna re-
gi possit: tamen num totus quoque sol obscurari
que ac luna queat, nondum inter Astronomos com-
posita lis est. Tycho certè Braheus negativam am-
plexus fuit. Nec potuit aliter, quando semidiametrum
lunae, etiamsi vel maximè illa in perigeo suo
versetur, in conjunctionibus eclipticis semper mi-
norem supposuit semidiametro solis apparente. Sed
à plerisque recentiorum deseritur Tycho, & obser-
vatio-

uationes ejus, ceu pugnantes cum aliquot evidentis-
simis exemplis contrariis, utpote Eclipsi solis Anno
1560, item An. 1605. aliisq; pluribus cujusdam falla-
cia, propter neglectam semidiametrum foraminis
radios intromittentis; acutè arguuntur à Keplero, A-
stron. Part. Opt. cap. 2. prop. 10. 11. 12. & c. 11. probl. 2. 7.
8. & 9. Quicquid sit, neq; n. hujus instituti est, argumè-
ta utriusque partis examinare, sive negemus cum Ty-
chone, sive afferamus cum cæteris Eclipses solis to-
tales: universalem tamen nec observatam fuisse un-
quam, nec ullo modo per naturam dari posse, sed par-
ticulares omnes necessariò fuisse, vel esse debere,
quotquot juxta ordinarium siderum cursum vel fue-
runt hæctenus, vel futura impofterum sunt, haud dif-
ficulter probari poterit. Primum enim cogitandum
est, quòd Eclipsis solis fiat non per veram lucis priva-
tionem, quæmodò respectu luminis se res ha-
bet in luna, sed nudam tantùm occultationem, or-
tam à corpore lunæ opaco soli directè subjecto. De-
inde luna mole corporis non tantùm à Sole, verùm
etiam à tellure nostra superatur: quæ res apud philo-
sophos expedita est, ac dubio omnino caret. Quibus
suppositis, sequitur, Lunam, etiam si propter propin-
quitate suam ad globum terrenum totum solem
condere queat, in ordine ad unum alterumve specta-
torem, nullà tamen ratione ita terram inter ac So-
lem disponi posse, ut ad alios observatores ejusdem
hemisphærii diurni nihil luminis redundet. Nam
sive centalem fingamus conjunctionem, sive aliquã
lunæ concedamus latitudinem in novilunio eclipti-
co, Luna tamen terrâ ac multò magis Sole minor
nunquam potest toti terræ disco ad solem converso
lumen

Iumen omne eripere, sed, decentibus radiis ritè pro-
tractis, umbram perpetuò in aliquam solum partem
ejus transmittit, modò in hanc modò in aliam, ita
ut in quodam telluris loco totalis appareat Eclipsis
solis, cum alibi vel nulla penitus, vel saltem partialis
deprehendatur. In luna autem longè aliter se res
habet, ob rationes contra ias. Et q, omnis Eclipsis
lunaris universalis respectu totius hemisphærii no-
cturni, sive in se totalis sit, sive partialis. Sed de lu-
naribus deliquis alibi agitur: & nobis vel obiter il-
lud, quod diximus modò, observasse in præsens suf-
ficiat.

TERTIA HYPOTHESIS.

Sol naturali lege nunquam per
integram horam, ne dicam
plures, totaliter obscurari
potest.

§. I. Qui totales in sole Eclipses nullas admit-
tunt, varietatem etiam illam ignorant, quòd non-
nullæ cum mora, cœteræ sine mora totales sint. A-
lii verò moram hîc quoqve concedunt aliquam, sed
vix sensibilem, eò quòd luna motu suo in ortum soli
subtercurrens simul ac orientali suo limbo Solis lim-
bum orientalem attingat, totumq; adeò Solem ope-
riat, incipiat ipso occidentali suo occidentalem solis
deserere, ac solem revelare. Cujus controversiæ
decisio dependet à justa collatione semidiametrorû

apparentium, Solis quidem apogei, ac lunæ peri-
 geæ. Nam quantò major est excessus diametri luna-
 ris supra diametrum Solis, tantò pluribus, ultra 12,
 digitis, vel digitorum fractionibus, Sol obscurabitur,
 tantoq; majus temporis intervallum elabetur, usque
 dum luna totum Solem tegens occidentalem ejus
 limbum restituat. Atqui nunquam minor, cæteris
 paribus, Sol nobis apparet, quàm in apogeo consti-
 tutus, & luna nunquam major, quàm perigea vide-
 tur. Jam si sumamus diametrum lunæ perigeæ ex-
 grat, secundum Copernicum 35./40.//. & Solis apo-
 gæi 31./24.//; erit excessus diametri lunæ supra dia-
 metrum Solis 4./16.//. Sed huic respondent. i. digi-
 tus & 34 / . quælium diameter Solis apparens est 12.
 Tempus autem eidem excessui pro motu lunæ con-
 gruit circiter octo minutorum, idq; sine dubio non
 insensibile. Quod tamen aliis propter diversita-
 tem placitorum de semidiametris prædictis paulò
 majus, vel minus est, omnibus autem intra quadran-
 tem horæ consistit, neque ullius seculi observatio
 prostat, quæ moram illam vel ad integram horam, vel
 ulterius producere spondeat. Quibus ad hunc mo-
 dum explicatis ac præsuppositis, tempus est, ut sub-
 jungatur hæc nostra.

APODIXIS.

Quæcunq; Eclipsis solis 1. circa natura-
 lem oppositionem Luminarium contigit, 2. u-
 niversalis extitit, & 3. totum Solem ultra inte-
 gram horam condidit; illa non naturalis fuit,
 sed

sed supernaturalis ac miraculosa. Atqui Eclipsis Solis tempore passionis Christi circa naturalem oppositionem luminarium contigit, præterea universalis etiam extitit, & totum denique solem ultra integram horam condidit. Ergo.

§. i. Major in hoc argumento nititur hypothesebus hæctenus præmissis, neque vel explicatione, vel confirmatione ulteriori eget. Minorem autem quoad singula membra breviter probabo. Ac primò quidem Christum Salvatorem circa solennitatem paschalem (de die determinato non disputo) crucifixum esse, notissimum est. Atqui pascha Judaicum juxta legem celebrari debebat decimâ quartâ Luna, etiamsi Judæi ex traditione ad decimâ quintam rejecerint. conf. Exod. XII, 6. Quare cum decima quarta Luna plena sit, ac plenitudinis phasis ei demùm, cum Soli opposita est, competat; Eclipsin, de qua agimus, circa plenilunii & oppositionis tempus accidisse consequitur. Ut verissima sint, quæ de se scribit Dionysius, quem supra citavi, in epistola ad Apollophanem, assumpsisse se Philippi Aridæi canonem, & reperisse, quanquam & res notissima fuerit, eo tempore Solem eclipsis

B 3 mole,

molestias laboresque minimè perpeti debuisse.

§. 2. Deinde universalem extitisse Eclipsin nostram disertis verbis Evangelistæ tradunt. Factam enim fuisse Matthæus ait *ἐπὶ πᾶσαι τὴν γῆν*, quod commodùm per *ἅλην τὴν γῆν* exprimunt Marcus & Lucas, id est, super universam terram, intellige cujus ratione conspicuus erat Sol, & jam supra Horizontem elevatus. Nec enim est, quod cum Origene de sola terra Judæa id explicemus, cum nullâ necessitate à proprietate verborum discedere cogamur. Adhæc totalem illam Eclipsin etiam in Ægypto à Dionysio conspectam fuisse antea ex ipsomet Dionysio cognovimus, & apud Suidam quoque sub voce Dionysii legimus.

§ 3. Denique duravit Eclipsis per tres horas, inde à sexta *ἑβδμή* ad nonam usque, restantibus Evangelistis, hoc est, à meridie ad horam tertiam, secundum nostram rationem supputandi horas. Neque enim tunc temporis horæ *ἑβδμή* ab æquinoctialibus multùm differre potuerunt, cùm per Tabulas Astro-nomicas colligatur, Solem circiter in II. gradu Arietis hæsisse. Quæ cum ita sint, supernaturalem ac miraculosam fuisse eclipsin oportet;

portet : quod demonstrandum proponebatur. Utrum autem tam secundum substantiam, ut loquuntur, quam quoad modum, ad quem nos potissimum respeximus supernaturalis, an verò Luna è statu oppositionis per omnipotentiam divinam retracta ad conjunctionem, & postmodum in naturalem locum suum restituta fuerit, & quomodo ea totum Solem obscurare potuerit, cum diametrum illo tempore apparentem minorem habuerit visibili diametro Solis? altioris indaginis quaestio est, quam enodandam hanc quidem vice aliis relinquo.

SOLI DEO GLORIA!

Ad Eximium

DN. RESPOND.

Viri Clarissimi, & de publico bene meritis-
simi Parentis Filium,
Amicum per dilectum:

Emicat è tenebris studium haud ignobile
Bocci;

*Amplior hinc surgat gloria luxq^{ue}, pre-
cor!*

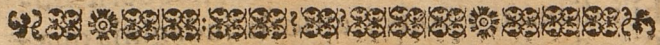
G. C. Kirchmajer, P.P.

AD EUNDEM,

Binum exercitium millenas fert tibi laudes,
I linc laurum duplicem necit Apollo tibi,
Ast ego quid faciam? la to tibi gratulor ore,
Opto tibi laudes, gaudia mille tuis.

Michaël VValtherus, Mathem.

Superior. PP. nec non Alu-
norum Electoralium E-
phorus.

STrenuus ut miles properat committere pugnam,
Ut palmâ cinctus magna brabêa ferat,
Hunc sequeris lætus dum scandis pulpita doctum,
Perge igitur studijs invigilare tuis,
Gratulor hos ausus, sic pergito carpere flores
Musarum ex hortis nectere ferta tibi,
Tempora tunc illis tandem tua cinget Apollo,
Laus & eris Patriæ, lausq; decusq; Tibi,

Sic

Conterraneo atq; amico suo per dilecto
δρακαπίως gratulab.

M. Johannes Salomon Saul,

S.S.Theol. Stud.

G. C. Kirchmayer, P. R.

05 A 583

ULB Halle

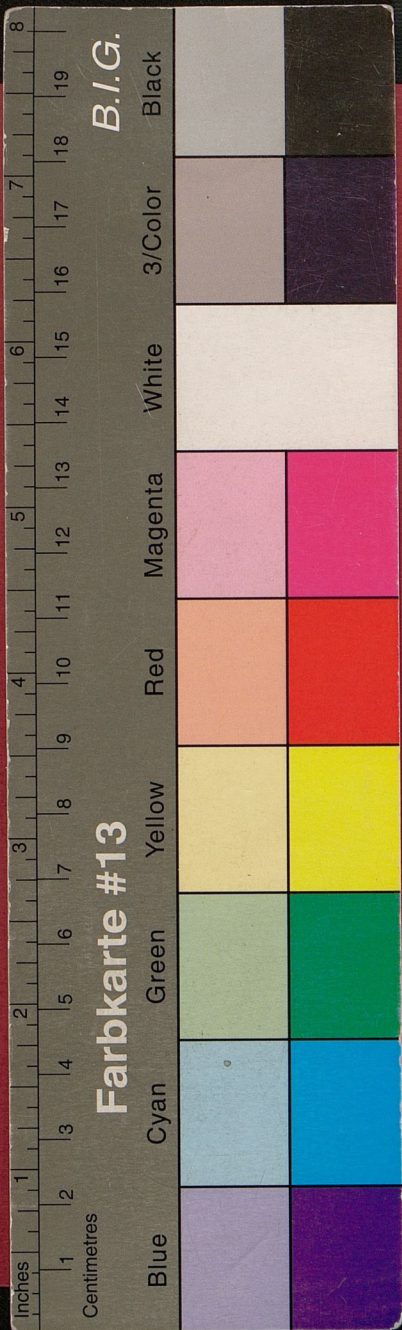
3

003 762 22X

10/17

B. C. D!
DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
DE
DELIQVIO
SOLARI

tempore passionis Christi,

Quam
In florentissima Academia Wittebergensium,
divinâ adjuvante gratiâ,
PRÆSES

M. MATTHIAS Fleischer /

Tribellâ Lusatus,

RESPONDENS

HIERONYMUS BOCCIUS,

Erfff, Thur.

*Eruditorum placida ventilationi
subjiciunt,*

In Auditorio Minori,

Ad D. 27.

An. M. DC. LXIX.

WITTEBERGÆ,
Imprimebat JOHANNES HAKE.